

UKUS TAMARISA

ANITA RAJ BADAMI

Ukus tamarisa

Preveli sa engleskog
Vladimir Gaćeša i Korana Šormaz

Mono i Manjana
2009.

Naslov originala
Anita Rau Badami, Tamarind Woman
© Copyright 2002 by Anita Rau Badami
Translation copyright © 2009 Mono i Manjana

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Aleksandar Jerkov

Urednik
Vojin V. Ančić

Preveli sa engleskog
Vladimir Gačeša i Korana Šormaz

Lektura
Tatjana Bižić

Korice
Ivana Dostanić

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

BADAMI, Anita Rau, 1961–
Ukus tamarisa / Anita Rau Badami ; preveli sa engleskog Vladimir Gačeša
i Korana Šormaz. – Beograd : Mono i Manjana, 2009 (Lazarevac : Elvod-print).
– 205 str. ; 21 cm

Prevod dela: Tamarind Woman / Anita Rau Badami.

ISBN 978-86-7804-233-1

COBISS.SR-ID 169800716

Mojim roditeljima
Nalini i Rami Krišni Rau

Tamarindus indica

Tamari hind ili indijska urma. Prema narodnom predanju, u drvetu tamarisa žive duhovi zbog kojih ništa ispod drveta ne može da preživi. U tom smislu, putnicima se savetuje da ne spavaju u njegovoj senci. Drvo tamarisa nikada se ne koristi u svečanostima koje nose dobro znamenje jer mu je plod gorak. Veruje se da će zagorčati svečanost, pa će ona postati uzaludna i izgubiti svaki smisao.

Zahvalnost

Želela bih da zahvalim ljudima koji su pomogli u nastajanju ove knjige: Ariti van Herk, čije ću stalno prijateljstvo, vođstvo i savete uvek visoko ceniti; Univerzitetu u Kalgariju za finansijsku podršku i ohrabrenje; mojoj majci Nalini, zato što mi je dala snagu da sanjam; mom suprugu Madhavu i sinu Aditji, za ljubav i trpeljivost; Fredu Vahu jer me je naučio da i proza može biti poetična; Venu Begamudreu i Šeli Sofer jer su verovali u mene; Džeki Kajzer iz *Pingvina* za njene uredničke intervencije; i svim divnim prijateljima u Kalgariju koji su mi pomogli na toliko načina da ne mogu sve ni da nabrojim.

UKUS TAMARISA

KAMINI

Majku sam zvala svake nedelje iz tišine svog stana u podrumu, oklevajući da joj saopštim koliko čeznem da pobegnem iz ovog ledenog grada gde sneg prigušuje čak i buku saobraćaja.

„Ko te je terao da ideš?“, pitala bi me majka. „Je li ti neko vezao ruke iza leđa i rekao: Idi, idi u taj Kalgari na Severnom polu?“

Pa sam joj umesto toga rekla: „Mama, u daljini su planine pod snegom. Kad izađem iz stana vidim ih kako sijaju na suncu kao srebrne kupe.“

„Zvučiš kao turistički prospekt“, reče mama. „Nadam se da nosiš onaj džemper koji ti je isplela tetka Lali, tako se lako prehladiš.“

„Ove planine skoro su isto tako visoke kao i Istočni Gati. Sećaš li se onog putovanja s tatom u njegovom inspekcijom vagonu?“

„Zapadni Gati.“

„Mama, nikad nismo išli na Zapadne Gate. Pričaš o Istočnim Gati.“

„Nemoj da mi govoriš o čemu pričam“, breccu se mama. „Išli smo uz Bor Gat i ti si se rasplakala kad je lokomotiva pošla unazad nizbrdo jer si mislila da ćemo pasti u provaliju. Rupa je imala napad astme – tvoj otac nam ništa nije ostavio u nasleđe sem bolesti – a onaj blesavi nadničar koga smo onda imali, kako se beše zvao?“

„Buri Lal“, rekla sam. „Ali mama, to nije bilo na Bor Gatu. Izmišljaš sećanja.“

„Tako je, Buri Lal, bio je doduše odan, sećaš li se, celu noć je stajao naslonjen na vrata frižidera jer su se otvarala na svaki trzaj voza pa bi sva hrana ispala? Sećaš li se sada?“

„Mama, odlično se sećam, ali to je bilo na delu pruge u dolini Araku, tamo gde smo stali usred šuma Dandakaranija, a tata nam je rekao da je to ona ista šuma iz Ramajane gde je demon Ravana oteo Situ. Tu nas je šumsko pleme počastilo i svežim medom.“

„Kamini, kakvo pleme? Izmišljaš.“

„Zašto uvek misliš da izmišljam? Ne izmišljam, nikad nisam izmišljala.“

„Eto opet“, reče mama pobedonosno. „Šta sam ti rekla? A?“

Uzdahnula sam i promenila temu. Mama je i dalje htela da pobedi u svakoj raspravi, nikada se neće promeniti.

One godine kad sam navršila šestu počela sam da osećam neobično kretanje duboko u maminom telu, nekakvo pulsiranje ispod kože. Da, nešto je svakako bilo drugačije. Osetljiva na svaku promenu u vezi s majkom, osetila bih to svaki put kad bih joj se popela u krilo. Mama je nepomično sedela na verandi, a ruke su joj, inače zauzete pletenjem ili porublivanjem, krpljenjem ili prepravljanjem odeće, tiho ležale na naborima sarija. Jedva da je govorila. Ako mi je majka i ranije nedostajala kad bi odlutala u svoje čutljivo raspoloženje, sada sam osećala da sam je potpuno izgubila.

Ne bi mi dala da joj sedim u krilu, nežno bi me odgurnula, preklinjući me udaljenim glasom: „Dušo, umorna sam, idi da se igraš.“

Preplavila me je nemoćna ljubomora na ono što je ukralo mamu. Ni očev zagrljaj, ni njegove priče o ljudožderu iz Kantabandžija, o slonu koji se zaljubio u parnu lokomotivu, o košnicama nalik na palate koje vise naglavačke ispod mosta u šumi, nijedna od tih priča nije mogla da mi umanjí bol.

„Noni“, reče tata, „dođi, pričaću ti o mostu Lakšman-džula. Taj most star je stotine godina i kažu da je napravljen od konopca, drveta i molitava. Ljulja se, tanak kao san, nad rekom Gang koja grmi kroz kamenu klisuru, a s donje strane mosta nalazi se grad pčela. Njihovo zujanje čuje se kroz buku divlje vode i preko Lakšman-džule moraš da hodaš tako da ga nimalo ne zatreseš jer se onda pčela matica probudi i pošalje svoju vojsku za tobom. Slušaš li me, noni?“

Nisam slušala očevu priču, umesto toga sam upitala: „Tata, zašto mama tako ćuti?“

Možda ću pobeći, onda bi se mama prenula iz ćutnje i zajaukala za mnom: „Dušo moja, vrati se.“ Spakovala sam svoju lutku Minu, četkicu za zube i čokoladicu koju je tata kupio na benzinskoj pumpi ujka Bilimorija.

„Kuda ćeš, groždice moja?“, upita aja¹ Linda odsutno.

Čak ni Linda nije imala vremena za mene, toliko je bila zauzeta preteranom brigom za mamu, koja je počinjala da liči na glatki blistavi mango.

„Nikud“, rekla sam, prebacajući torbu u drugu ruku.

Aja Linda oštro me pogleda. „No-no, u kakav si se nestašluk dala, majmunče malo?“, pitala je.

Briznula sam u plač i aja Linda odmah je postala brižna i draga. „Moja *kanmani*, dušice mila, Linda će sve da otera“, reče brišući mi suze krajem svog sarija, milujući me po glavi. „Šta se dešava, kaži mi?“

Sve je pokuljalo iz mene. Mama je nekud otišla, a u njenom telu živi samo duh. Kad je tata odlazio iz grada na prugu, bilo mi je dozvoljeno da spavam u maminoj sobi, a kad bih se noću probudila da pijem vode ili da piškim, nje nije bilo. Vrata verande bila su otvorena, a kad bih pomislila da ću umreti od žeđi, duh bi ušao u sobu, praveći se da je moja majka.

„Previše sanjaš“, reče aja Linda, čvrsto me stežući žilavim rukama. „Tvoja mama nije duh. Ona te i dalje voli, ali si joj preteška. Ona sad ima bebu u svojoj trbi, slatkišu moj.“

Imala sam tri meseca da se naviknem na pomisao da će u kući biti još jedna beba.

Kad je došlo vreme da se beba rodi, mama je otišla kod svoje majke u Mandiji. Kuća moje bake bila je prepuna ljudi, od kojih su neki tamo živeli, a neki dolazili u goste na nekoliko dana da bi odslušali sve porodične tračeve i zatim odlazili. Kuća mi se sviđala jer za razliku od kuće u Železničkoj koloniji gde smo mi živeli, ovde izgleda da nije bilo nikakvih tajni sakrivenih u ćoškovima soba niti, što je bilo najbolje, duhova i goblina o kojima mi je pričala aja Linda. Mama je ovde bila sasvim drugačija, kikota se sa svojim sestrama i puštala tetke i rođake da je maze i paze. Želela sam zauvek da živim u toj kući.

Kad mi se sestra rodila, svi rođaci su se iznenadili koliko je tamnoputa.

¹ Dadilja. (Prim. prev.)

„Odakle je ova došla?“, rekla je Čina, mamina tetka, koja je bila udovica i stalni član bakinog domaćinstva. Jednom čvornovatom rukom držala je bebinu glavicu, a drugom guzu.

„Niko u našoj porodici nije crn kao ovo dete. Mora da je sa strane tvoga muža“, reče moja aji². „Izgleda kao dete iz kaste smečara.“

Kako je samo aji okrutna, pomislila sam. Pogledala sam u mamu, koja je ležala u krevetu i odbijala da komentariše, sanjivo gledajući kako Čina ili aji mažu bebu uljem i masiraju je, kupaju i ljuljuškaju dok ne zaspi. Ona bi moju sestru uzela od njih samo da je nahrani i dozvoljavala mi je da gledam kako beba sisa i brekće na punašnu bradavicu. Puštala me je da diram bebu po obrazu, smeškajući se dok je stvorenjce puštalo dojkicu da bi slepo sisalo u pravcu mog prsta koji se kretao. „Vidiš, već te voli“, smejala se. „Zna da će se starija seka brinuti o njoj.“

„Megna, tako ćemo je zvati“, predložila je aji. „Ona je kao crni kišni oblak.“

Mama se nije složila. „Ne“, rekla je, „zvaće se Rupa.“

Kasnije, ljudi bi nas gledali i rekli bi da izgledamo kao sunce i njegova senka. Mama je držala Rupu na grudima i govorila: „Ne, ne sunce i njegova senka. Sve ste pogrešno shvatili. Kamini i Rupa – bogatstvo i lepota – to su moje dve kćerke.“

Neki ljudi podigli bi obrve kao da kažu: „Ono tamnocrno stvorenje, lepota? Samo nežne majčinske oči mogu da vide lepotu tamo gde je nema. Na kraju krajeva, ako pitaš vranu ko peva najlepše na svetu, zar neće pokazati na svoje mlade?“

Mama, Rupa i ja ostale smo kod aji tri meseca. Toliko je kćerka ostajala kod roditelja posle porođaja.

„Dovoljno vremena da te maze, paze i peru, da se odmoriš od bola pošto si donela novi život na svet“, kazala je odlučno aji, nastojeći da je mama čuje jer je zazirala da drži udatu kćerku kod sebe duže od toga. „Posle toga vraćaš se svome mužu.“

Sledeća tri meseca mama je ponovo bila mala devojčica, spavala je kad i Rupa, igrala se sa mnom ubacivanja školjki u krug. Sedela bi na tremu iza kuće puštajući da joj nauljeni udovi upijaju sunce, čekala da je Čina pozove na kupanje, stenjući od zadovoljstva dok bi joj podbulo telo polivali vreloom vodom. Kasnije, stajala bi, po-

² Baka po majci. (Prim. prev.)

pustljiva i troma, u bluzi i podsuknji, dok bi joj Čina omotavala meki stari sari oko struka.

„Da se tvojoj majci vrati struk“, objašnjavala mi je i zatezala tkaninu tako snažno da se mama žalila kako ne može da diše.

Od svih ljudi u ajinoj kući, Čina je bila najzanimljivija. Malena i brza, podsećala je na pticu u živahnom letu. Glava joj je bila glatko obrijana jer je bila udovica i nije joj bilo dozvoljeno gizdanje dugom kosom ni lepom odećom. Sudbina je uskratila Čini zadovoljstva normalnog života, a ona je ipak uživala u životu potpunije od ikoga drugog koga sam poznavala. Čina je volela najnovije filmove i svesrdno je tapšala s prostom publikom u bioskopu kad bi se heroj pojavio na platnu. Mljackala je jedući čokoladu koju su joj rođaci donosili iz Engleske.

„Ah, mogu da okusim drugačiju zemlju, da osetim kako su ljudi tamo slatki“, uzdisala je nežno odmotavajući srebrni papir. Liznula bi čokoladicu pre nego što je ubaci u usta i glasno sisala. Aji ju je kiselo gledala. „Ko bi pomislio da je odrasla žena? Pogledaj kako se blesavo ponaša!“

Ja sam se plašila bake, spore, tihe žene koja me je posmatrala, izgleda, s potpunim nedostatkom interesovanja. Nikada mi nije pričala priče kao Čina, niti me je pazila i mazila dajući mi slatkiše i igračke. Da, aji bi mi kupila novu svilenu lehengu³ i narukvice u istom tonu kad god bismo im došle u goste, ali sloj zlata na tkanini bio je tanji nego kod kćerke ujaka Gopala.

„Aji, zašto je moja manje sjajna od Aparnine?“; pobunila sam se pogođena nepravdom.

„Kakva devojčica!“; uzviknu moja baka usta umazanih crvenim sokom pana⁴ kao da je pila krv. „Imala si sreće što sam ti uopšte kupila lepu suknju. Aparna je kćerka mog sina, sećaš se?“

Ne, aji mi se uopšte nije mnogo sviđala. Dada, moj deda, bio je u redu, ali zahtevao je da mi čita iz ogromnih filozofskih knjiga, uspavljujući me svojim glasom. „Tako je Krišna objasnio Ardžuni prirodu sveta“, jednolično je čitao, mašući rukama, naglašavajući svaku reč koju je gospod Krišna izgovorio, dok sam ja čežnjivo gledala kroz prozor ili motrila velikog crnog mrava kako smišljeno

³ Dugačka indijska suknja. (Prim. prev.)

⁴ Pan ili betel, aromatično lišće za žvakanje. (Prim. prev.)